

48. Bátaszék határa

(Tolna megye) Ő, LT, Ró, Kö

2009 folyamán több alkalommal is végeztünk terepbejárást a Bátaszéktől ÉNy-ra lévő Kövesdi-víz nevű patak völgyében, amelynek bejáratánál Kövesd település található.

Kiskövesd 1–2. lh. (KÖH 74775, 74777): A Kövesdi-víz völgye és a Diós-völgy találkozásának Ny-i szélén, a patak völgybe nyúló ÉNy-DK irányú lankásabb dombháton a bejárást során egy kb. 150×100 m-es területen középkori (15–16. századi) templomos falura utaló jelenségeket sikerült megfigyelni. A bejárható terület É-i részét jelentő útbevágás D-i felén a világosbarna-sárga talajban megfigyelhető szürkés-hamus foltokban kövek, középkori tégladarabok, ill. néhány kerámia volt. A dombhát D-i felén, lejtőjén pedig kb. 10×10 m-en egy szétszántott, téglából épített kisebb templom maradványait, köves, habarcsos alapozását figyeltük meg. Ettől főleg Ny-ra, de K-re is a szántás által bolygatott cinteremre utalt a felszínen lévő nagy mennyiségű embercsont (kb. 20–25 sír!). A lelőhelyről fémkeresővel gyűjtött leletek közül említésre méltó I. Ulászló dénárja, egy köves ezüstgyűrű, egy kisebb méretű bronzharang palásttöredéke és egy vastag falú bronzedény nagyobb darabja.

Az előző helytől kb. 100 m-re Ny-ra, a patak felé lejtő dombnyúlványon egy 50×50 m-es területen szintén középkori falura utaltak a talált jelenségek: kiszántott vöröses, hamus, faszenes foltok; nagyobb mennyiségű középkori kerámia. Bizonyára egy település lehetett a két lelőhely, de ugyanakkor igen széles a köztük lévő leletmentes sáv.

Kiskövesd 3. lh. (KÖH 74779): A mára csak romokban meglévő kiskövesdi házak mögötti pincebeásásokkal tagolt, magas löszfalban egyik helyen többszörös rétegződés figyelhető meg. A mintegy 4–5 m szélességben jelentkező, 2,5 m vastag (magas) szinteződés humusz alatti rétegből 18–19. századi fekete fényezett felületű korsó, négyzetes alakú tálka kályhaszem, poszthabán tál töredékei, a közvetlenül a bolygatatlan altalaj fölött jelentkező vörösen átégett réteg fölül pedig középkori kerámia került elő.

Kövesd, Diós-völgy 1. lh. (KÖH 74771): A patak völgyéből induló Diós-völgy bejáratánál, annak K-i oldalán lévő, meredekebben emelkedő, a kiskövesdi út által is részben átvágott domboldalon, egy kb. 50×50 m-es területen a többszöri bejárást során nagy mennyiségű tegula-, tegula lateres-töredéket, kisebb-nagyobb kődarabot és meszes-malteros alapozás maradványait figyeltük meg. Kisebb számban edénytöredékeket is gyűjtöttünk. Ezek alapján egy római kori épület, valószínűleg villa maradványait rejti a föld.

Kövesd, Diós-völgy 2. lh. (KÖH 74773): A völgy bejáratánál, az előző lelőhelytől É-ra, a meredekebb domboldalon már 2008-ban nagyobb méretű (10×15 m), szabálytalan téglalap alakú sötét foltot figyeltünk meg, amelynek területéről kevés jellegtelen őskori és római kerámiát gyűjtöttünk. 2009-ben hasonló korú leleteket

sikerült itt találni. Bár az EOTR térkép és a 2006-ban készült úrfotó alapján a területen egy tanyaépület állt, egyik alkalommal sem jelentkezett a felszínen ennek semmi nyoma.

Nagyorrosi-völgy (KÖH 74759): A Bátaszéktől Ny-ra lévő Belsőréti-patak-mellékág völgyének K-i, meredekebb oldalán is végeztünk terepbejárást. A völgy D-i, kiszélesedő, lankásabb felén, a patak gazos mederrésze és a tőle K-re lévő erdősáv közötti szántóföldön, kb. 100×50 m-es területen viszonylag szórványosan jelentkező kelta korú telepre utalt az ott gyűjtött néhány duzzadt peremű tál-, ill. grafitos anyagú szitulatöredék.

Munkatársak: Künsztler Tamás, Necze Gábor, Simmer Livia, Ürmös Melinda.

CZÖVEK ATTILA

49. Bátmonostor, Laposok

(Bács-Kiskun megye) B, LT, Sza

A Bátmonostor belterületétől ÉNy-ra található dűlőben a Horvát Tranzit gázszállító vezeték nyomvonalán terepbejárással azonosított lelőhelyeken végeztek megelőző feltárást a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai.

HT-48. lh. (KÖH 69489): 2009. szeptember 29-én a vezeték 5 m széles nyomvonalán 180 m hosszan kutattuk a lelőhelyet. A felső termőrétteg általában 30–40 cm, ill. egyes szakaszokon 50–60 cm vastagságú volt, mely alatt a sárgásszürke agyagos, löszbabás altalajon, a kijelölt terület Ny-i szélén egy objektum foltja rajzolódt ki. Az ovális alakú gödör betöltéséből leletanyag nem került elő.

HT-49. lh. (KÖH 69491): Szeptember 23–24-én a lelőhely ÉÉNy-i részén kutattunk, 446 m²-en. A területen a felső termőrétteg általában 20–30 cm vastag volt, mely alatt világosszürke, homokos réteg húzódt, ezt követően 50–70 cm mélységben jelentkezett a sárga, homokos altalaj, amelyen 24 objektum foltját figyeltük meg a nyelés során. A 30 stratigráfiai egység között 14 gödör, 15 oszlophely és egy árok volt, melyek közül 7 bronzkori, egy szarmata, valamint 22 korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú.

A bronzkori telepobjektumokat nagyméretű, ovális vagy kerek alapú, egyenesen szűkülő falú, egyenes aljú gödrök alkották, melyek a nyomvonal K-i és középső részén egyenletesen szóródtak. Betöltésükből kevés leletanyag került elő.

Az egyetlen szarmata jelenség egy ÉNy-DK irányú, keskeny, mindkét végén lekerekített árok volt.

Az ismeretlen korú objektumok nagy részét kerek, ovális vagy lekerekített sarkú, téglalap alakú, egyenesen szűkülő falú oszlophelyek alkották, melyek nagy része egy ÉK-DNy-i tengely mentén, egymástól egyenlő távolságra helyezkedett el. A lelőhely Ny-i részének kb. 50 m hosszú szakasza régészetileg negatív volt, ezen a felületen csupán egy ovális alakú, sekély, ismeretlen korú gödör került elő.